

สมเด็จพระบรมราชินีในระบอบ ประชาธิปไตย

ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ขณะที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินี ประทับ ณ พระตำหนักเปี่ยมสุข วังไกลกังวล เจ้าครูของวันที่ ๒๔ มิถุนายน ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า “คณะราษฎร” ประกอบด้วยทหารบก ทหารเรือ และพลเรือน ได้ทำการยึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบการปกครองที่พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ จากนั้นคณะราษฎร ได้มีหนังสือกราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวให้เสด็จคืนสู่พระนคร เป็นพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ในเวลานั้นไม่มีผู้ใดทราบว่าการจะรุนแรงเพียงใด จึงเป็นการยากในการตัดสินใจตัดสินพระทัย

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีรับสั่งถามความเห็นในเรื่องนี้ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีทรงตัดสินใจพระราชหฤทัยอย่างเด็ดเดี่ยว กล่าวหาญ เลือกลงทางที่จะกลับเข้าพระนครให้ความร่วมมือกับคณะราษฎร เพื่อแก้ไขสถานการณ์ของบ้านเมืองให้กลับเข้าสู่ความสงบเรียบร้อย ระงับเหตุที่อาจนำไปสู่การรบการนองเลือดได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงแปลพระราชหัตถเลขาภาษาอังกฤษที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมิไป ทรงเล่าถึงเหตุการณ์ในวันเปลี่ยนแปลงการปกครอง ความว่า

“.....ฉันยอมรับว่าฉันตัดสินใจไม่ได้ทันทีว่าจะทำอย่างไรดี
.....ฉันเลยตกลงใจเสี่ยงดู โดยให้พวกผู้หญิงเขาเลือก ทั้งหญิง
และหญิงอาภา (พระมารดา) ตกลงเลือกให้กลับอย่างเน่แน่
และฉันเห็นว่าทั้งสองควรได้รับเกียรติอย่างเต็มที่ในการตกลงใจ
อย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เช่นนั้น เพราะในเวลานั้นเราอาจกลับไปสู่
ความตายก็ได้ ผู้หญิงเขาเลือกเอาความตายดีกว่าเสียศักดิ์ศรี
เท่านั้นก็พอแล้วสำหรับฉัน.....”

เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
รัฐธรรมนูญฉบับถาวรแก่ปวงชนชาวไทยแล้ว สถานการณ์ทางการเมืองก็ยังไม่มั่นคงนัก พระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงตัดสินพระทัยเสด็จไปทรงรับการรักษาพระเนตรที่ประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่
๑๒ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๖ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีโดยเสด็จด้วย ต่อมาในวันที่ ๒ มีนาคม
๒๔๗๗ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชหัตถเลขาสละราชสมบัติให้แก่
รัฐบาล และทรงขอให้รัฐบาลประกาศพระราชหัตถเลขานี้ให้ประชาชนทราบด้วย

เมื่อสละราชสมบัติแล้ว ทั้งสองพระองค์ยังคงประทับอยู่ที่ประเทศอังกฤษ สมเด็จพระ
นางเจ้ารำไพพรรณีได้ประทับเคียงข้างถวายการพยาบาล และติดตามใกล้ชิดทุกหนแห่ง แม้ในพระราช
สถานะที่แปรเปลี่ยนจวบจนสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๘๔

สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณีฯ ทรงเป็นพระบรมราชินีพระองค์แรกในระบอบ
ประชาธิปไตยที่ก่อปรด้วยพระจริยวัตรงดงามเพียบพร้อมทรงดำรงพระชนม์ชีพอย่างเรียบง่าย
ด้วยพระอัธยาศัยนุ่มนวลอ่อนโยนในยามที่ต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ต่าง ๆ มีพระราชหฤทัยเข้มแข็ง
เด็ดเดี่ยว ทรงเป็น “คู่ทุกข์ คู่ยาก” ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยัง
ทรงเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณแก่พสกนิกรทั่วไปอย่างสม่ำเสมอตลอดพระชนม์ชีพ

รศ.นันทนีย์ กมลศิริพิชัยพร